

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 2

**COMBAT HORTING AND ACTIVITIES
OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT
AUTHORITIES**

ІРШІНЬ – 2020

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ***

Частина 2

**14-15 липня 2020 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 24.07.2020 № 7).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (14–15 липня 2020 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. Ч. 2. – 872 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

ЗМІСТ

Чмелюк В. В., Єрмоєнко Е. А., Бондарчук В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості	8
Бобік С. П., Єрмоєнко Е. А., Параниця С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом	23
Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Біла В. Р., Грищук В. Л., Бухтіяров О. А. Національний професійно-прикладний вид спорту України – бойовий хортинг ..	38
Антоненко С. А., Єрмоєнко Е. А., Грищук В. Л. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу	52
Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В., Біла В. Р., Грищук В. Л., Бухтіяров О. А. Оптимізація функціональної підготовки курсантів та співробітників правоохоронних органів за методиками бойового хортингу	62
Грищук В. Л., Єрмоєнко Е. А., Бухтіяров О. А. Службовий обов'язок та етичні цінності правоохоронців як результат виховання у системі бойового хортингу	80
Єрмоєнко Е. А., Біла В. Р., Грищук В. Л., Бухтіяров О. А., Тішин А. В. Впровадження навчальної дисципліни «Бойовий хортинг» у систему освіти України	101
Бухтіяров О. А., Єрмоєнко Е. А., Грищук В. Л. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота	126
Єрмоєнко Е. А. Особливості базової психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу	139
Гарбовський Л. А., Єрмоєнко Е. А., Грищук В. Л. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти	155
Степура Т. М., Єрмоєнко Е. А., Буток О. В. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів	173
Бондарчук В. В., Єрмоєнко Е. А., Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур	188
Брухно Ю. С., Єрмоєнко Е. А., Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів ..	200
Єрмоєнко Е. А. Самозахист як основа бойового хортингу	214
Бондарчук О. Г., Єрмоєнко Е. А., Біла В. Р. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів	226

Yeromenko Eduard, Cmeliuk Vasyl, Bila Victoria, Gryshchuk Victor, Bukhtiyarov Oleksiy
University of the State Fiscal Service of Ukraine

Optimization of functional training of cadets and law enforcement officers according to the methods of combat horting

***Abstract.** This article discusses the means of optimizing the functional training of students and cadets of higher education institutions and law enforcement officers, the importance of regular training of students and cadets in combat horting, as part of physical training and a healthy lifestyle. The publication provides theoretical and methodological data on training, sports activities in combat horting, general developmental and preparatory exercises, elements of basic techniques, tactical training, as well as methodological advice on psychological training based on sports, cultural, health and combat traditions of the Ukrainian people. The list of basic means of functional training of combat horting and its introduction into the educational process of higher education institutions of Ukraine is given. The article is addressed to specialists and amateurs, instructors in combat horting of law enforcement agencies, physical education teachers and physical education teachers, heads of sports sections of combat horting, coaches-teachers of higher education institutions, children's and youth sports schools, sports and health clubs, military and military-patriotic direction, as well as the content of training of students, cadets and law enforcement officers.*

***Key words:** combat horting, functional training, sports, health, physical exercises, law enforcement agencies, students, cadets, positive influence, human body, sports competitions, human behavioral habit, classification of influence of physical exercises, conversations, training methods.*

СЛУЖБОВИЙ ОБОВ'ЯЗОК ТА ЕТИЧНІ ЦІННОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ВИХОВАННЯ У СИСТЕМІ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

**Гришук В. Л.,
Єрмоєнко Е. А.,
Бухтіяров О. А.**

Університет ДФС України, м. Ірпінь

Актуальність наукового дослідження. Соціологи і психологи відзначають, що люди, які розрізняються за почуттям власної гідності, дорожать чи або не дорожать своєю честю, у подібних ситуаціях поведуться по різному.

Все залежить від того, який сенс людина вкладає в поняття «честь» і «гідність». Чи замислюється вона над тим, що таке честь, а що таке безчестя. Чи правильно вона розуміє, які наслідки тягне за собою втрата честі або втрата людиною особистої гідності, а разом з ним позитивної репутації, завойованого авторитету, доброго імені. Чи задає собі ці питання людина наодинці зі своєю совістю або для неї має значення лише те, як вона виглядає в очах оточуючих [1–12; 19–31]. У будь-якому випадку ставлення до своєї честі, усвідомлення особистої гідності прямо впливає на характер вчинків і поведінки, визначає престиж людини в суспільстві, або, як тепер часто кажуть «імідж». У всі часи це було важливим для всіх людей, представників усіх професій.

Але є такі професії, присвятивши себе яким, людина стає зобов'язаною не тільки думати про свою честь і особисту гідність, а й оберігати честь інших, охороняти і захищати гідність кожного громадянина. Саме такою є професія співробітника правоохоронних органів.

Бойовий хортинг у системі підготовки співробітників правоохоронних органів сприяє підвищенню спеціальної професійно-прикладної фізичної підготовки, але на фоні повного спектра підготовки, у процесі занять даним професійно-прикладним видом спорту, співробітник набуває певного комплексу морально-етичних орієнтирів поведінки, які використовуює у професійній діяльності.

У процесі занять бойовим хортингом співробітники правоохоронних органів виховують у собі позитивні риси характеру, моральні якості та вольові здібності. Фізичні навантаження, специфічна тренувальна і змагальна діяльність в системі бойового хортингу формує у співробітників правоохоронних органів вольові якості: наполегливість, цілеспрямованість, самостійність у прийнятті рішень, сміливість, рішучість. Також співробітники правоохоронних органів через фізичні випробування на тренуваннях потрапляють у надзвичайно специфічний виховний процес, який забезпечує співробітникам розуміння понять стратегії і тактики досягнення мети, відносин між різними за характером людьми, вдячності, обов'язку, відповідальності, чутливості до чужого болю, необхідності допомогти дитині, літній людині, виявити повагу до жінки тощо [13].

В оцінці його життєдіяльності іншими людьми співробітник правоохоронних органів хотів би почути, що його поважають громадяни, товариші по службі, начальники, щоб люди ставилися до нього з повагою, пошаною. Це нормальна потреба, щоб тебе поважали, цінували, бачили в тобі хорошу людину і фахівця, гідного загальної поваги. Змінюються часи, але не міняється зміст таких понять, як честь і людська гідність співробітника правоохоронних органів.

Однак, одного тільки внутрішнього почуття честі і бажання бути людиною честі ще мало. Для цього потрібно бути професіоналом високого класу, майстром своєї справи, людиною, відданою своїй професії, своєму службовому обов'язку. Але час формальних гасел безповоротно минув. Щоб мати право сказати: «Маю честь!», треба ще багато знати, потрібно бути добре підготовленим і поінформованим з великого кола питань професійної поліцейської етики.

Кодекс честі рядового і начальницького складу правоохоронних органів – основа професійної діяльності правоохоронних органів.

Чому професійно-етичні кодекси зазвичай називаються кодексом честі? Вже саме по собі поняття «кодекс» вказує на істотний взаємозв'язок правових і моральних норм. Однак, словосполучення «етичний кодекс», «кодекс честі» підкреслюють, що це не той кодекс, який визначає «скільки і за що дають», а той звід норм і правил, який визначає і регулює моральні відносини конкретної професійної групи в рамках професійної моралі правоохоронця.

Юридична норма, як відомо, містить вказівки на наслідки, які спричинить за собою її порушення: позбавлення волі, відшкодування шкоди, стягнення, штрафи та інше. Іншими словами, норми права виконуються примусово. Моральні правила не можна змусити виконати силою [14–18]. Їм слідує за внутрішнім переконанням. На сторожі їх стоїть не суд і прокуратура, а совість і громадська думка.

Моральні норми людини, яка займається бойовим хортингом, несуть у собі частинку досвіду, визнаних соціальних ідеалів. Ідеали втілюються в нормах, що настійно рекомендують здійснювати певну поведінку. Юридичні правила встановлює держава, і кожен зобов'язаний їх виконувати, незалежно від того, хоче він цього чи ні.

Моральна норма професіонала правоохоронної діяльності є зразком моральної поведінки, яка виробляється у системі бойового хортингу і пропонується громадською думкою, суспільством, професійною групою до обов'язкового виконання на основі усвідомлення, розуміння, бажання бути гідним представником даної професії.

Норми моралі професійної групи можуть бути і системою «неписаних законів», але життя підтверджує необхідність їх викладу в деякому письмовому зведенні правил, принципів, етичних вимог. Через це молодий співробітник правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, може дізнатися про ті етичні норми, які історично склалися і стали загальноприйнятими в великій професійній групі співробітників даної професії. Щоб моральні норми кодексу честі стали зрозумілими, були сприйняті, як кажуть «душею і серцем», їх треба знати, вивчати, осмислити. Тільки тоді вони стануть керівництвом до дії, внутрішнім спонуканням, дозволять перейнятися свідомістю професійної гідності, гордості за належність до громади правоохоронців.

Професійний кодекс честі рядового і начальницького складу правоохоронних органів – це узагальнення цілого ряду моральних норм, найбільш необхідних і загально визнаних. Тут можуть бути тільки ті моральні норми, які схвалюються суспільством, населенням, а також співробітниками правоохоронних органів України, що розглядаються ними як необхідні для моральної орієнтації кадрів, зміцнення авторитету професії, підтримки престижу, виховання молодих співробітників, забезпечення єдності моральних вимог, що пред'являються до всіх співробітників системи правоохоронних органів України.

Бойовий хортинг сприяє формуванню позитивних моральних якостей, але загальні вимоги до кадрів правоохоронних органів України викладені в самих різних документах: Присязі, Законі про правоохоронні органи України, Положенні про службу, в наказах МВС України, посадових інструкціях і функціональних обов'язках [32–43]. Найбільш стисло, лаконічно ці вимоги викладені в Присязі працівника правоохоронних органів України, яка хоча і є суто правовим документом, передбачає встановлену законами кримінальну відповідальність за її порушення, але також має і глибокий моральний сенс, розкрити який не дозволяють самі рамки юридичної точної і короткої клятви на вірність народу.

У Положенні про службу в правоохоронних органах України прямо говориться про те, що крім багатьох правових вимог до співробітника системи МВС, наприклад, до його службової дисципліни, до всіх, хто приймається на службу, є співробітником правоохоронних органів України, пред'являється і цілий ряд моральних вимог. Так, в Положенні про службу записано, що однією з підстав для звільнення з правоохоронних органів України є характеристики вчинення проступків, несумісних з вимогами, що пред'являються, і особистими, моральними якостями співробітника правоохоронних органів України.

Самі ці етичні норми, моральні якості не були раніше вказані ні в якому іншому документі, крім їх короткого перерахування в Присязі. Тут відзначені такі необхідні якості співробітника правоохоронних органів:

- вірність народу України у виконанні службового обов'язку;
- сумлінність у виконанні наказів начальників і своїх службових обов'язків;
- здатність гідно переносити труднощі, пов'язані зі службою;
- чесність, мужність, пильність;
- здатність зберігати державну і службову таємницю.

Дещо складніше уявити у вигляді моральних якостей співробітника правоохоронних органів України здатність і прагнення дотримуватися Конституції і законів України. Більш точне моральне навантаження має положення Присяги про обов'язок, а значить і про моральні, по суті вимоги до співробітника «поважати і дотримуватися прав і свободи людини і громадянина».

Тренування з бойового хортингу співробітників правоохоронних органів гармонійно входять в їх режим роботи, а також сприяють моральному вихованню співробітників, відповідно до вимог професії. Всі ці вимоги до моральних якостей співробітника правоохоронних органів України підлягають розкриттю і коментарю. В інтересах практики роботи з особовим складом щодо роз'яснення положень Присяги, її морально-етичного змісту, пропаганді й аргументації її лаконічних фраз, за якими приховано глибокий зміст, і цей детальний документ, вже не правовий, а етичний [44–58]. Більш докладним документом, який висвітлює систему моральних якостей співробітника, так і досить повнішу систему специфічних для співробітника правоохоронних органів України професійно-етичних норм поведінки є кодекс честі.

Саме поняття кодексу честі ближче до нашої української практики, до наших вітчизняних традицій. Історії відомі різні кодекси честі офіцера української армії, кодекси честі інженера, етичні кодекси лікарів, педагогів, вчителів, юристів.

Закон, службовий обов'язок та моральні принципи в діяльності співробітників правоохоронних органів України

Незалежно від особистих політичних уподобань кожен, хто носить погони правоохоронця, повинен бути прихильником політики, яку проводить обрана влада країни через закон.

Бойовий хортинг виховує відповідального службовця закону. Службовець служить закону. Закону про безпеку, закону про суспільний лад, закону про оборону, закону про недоторканність наших кордонів, закону про права особистості наших громадян, це теж одна з гарантій нашого українського патріотизму – служіння закону, повага до закону. На жаль, в суспільстві спостерігаються й інші настрої. Закон нерідко просто ігнорують на будь-яких рівнях. А ось англійці, наприклад, до цих пір вважають своїм основним законом Велику Хартію вольностей від 1215 року.

Повага до закону – основа державності. Повага до закону передбачає поведінку, відповідну його нормам, і проявляється в готовності свідомого виконання його вимог. Але для того, щоб досягти в цій справі позитивних результатів у населення, необхідно комплексно вирішувати завдання, пов'язані з його правовим вихованням. І тут першорядна роль належить співробітникам правоохоронних органів. З цією метою необхідно активно використовувати друковану пропаганду верховенства права, телебачення, правове навчання, художні засоби правового впливу.

Бойовий хортинг через систему суддівства на змаганнях також впливає на формування у співробітників правоохоронних органів відчуття справедливості, неупередженості, правоти, і це, насамперед, ототожнюється з таким поняттям як «верховенство права». Правова пропаганда верховенства права являє собою певний вид масової ідеологічної роботи, в ході якої співробітниками правоохоронних органів України на основі наукової інформації про правову діяльність виробляється у людей, перш за все, емоційне сприйняття процесу правового регулювання суспільних відносин і формується готовність беззаперечно виконувати законі правила поведінки. Законодотримувальна поведінка розуміється в єдності трьох основних функцій: вивчати, пропагувати, організовувати правове буття.

Саме тут закладені відомі резерви поглиблення знань про державу, демократію і права людини. Не випадково в Україні отримали широкий розмах відповідні класи в загальноосвітніх школах, поліцейські коледжі, де учні отримують ази правових знань. Разом з тим, ключова роль у процесі правового виховання населення належить низовій ланці, співробітникам правоохоронних органів, які безпосередньо «стоять на землі» – співробітникам поліції [59–72]. І однією з центральних фігур цієї ланки є дільничний уповноважений поліції – людина, що входить у кожен будинок в прямому сенсі цього слова, яка вступає в безпосередній контакт з громадянами і стоїть ближче всіх інших співробітників правоохоронних органів України до населення. Він завжди на передньому плані і від результатів його роботи перш за все залежать загальні кінцеві результати боротьби зі злочинністю.

У цьому питанні першочерговим завданням є підвищення авторитету співробітників правоохоронних органів України серед місцевого населення, виховання у них високих моральних якостей. Першочергова важливість цього завдання обумовлена тим, що нерідко співробітники даних служб є і судьями, і прокурорами, і слідчими, і мудрими педагогами. Чимало залежить і від того, наскільки співробітники правоохоронних органів України справедливі, чесні; яке їх ставлення до служби і поведінки в побуті.

Тренування в системі бойового хортингу формують справедливі орієнтири, а робота в системі правоохоронних органів виховує сильні і благородні характери, гідні загальної поваги. Співробітникам нерідко доводиться діяти в складних, а іноді й екстремальних ситуаціях, що вимагають від них таких рис, як хоробрість, мужність, відданість службовому обов'язку, готовність у будь-який момент прийти на допомогу людям.

Престиж правоохоронних органів достатній для налагодження ефективної взаємодії з іншими державними органами, населенням у справі зміцнення правопорядку, протидії злочинності.

Але основними факторами, що потенційно можуть знижувати авторитет правоохоронних органів, є:

недостатнє ресурсне забезпечення;

низький рівень культури спілкування співробітників поліції з громадянами;

низький професіоналізм, бюрократизм, тяганина, корумпованість;
використання службового положення в корисливих цілях.

Щоб уникнути вище перелічених негативних факторів, необхідне зміцнення моральних основ правопорядку, подолання духовної кризи в суспільстві. Також треба виробити правові, матеріальні, моральні та інші стимули забезпечення законотворчої поведінки громадян.

Моральна сутність служіння співробітників правоохоронних органів суспільству і державі – один з найважливіших факторів виховання у людей поважного ставлення до закону. Найсуворіше дотримання законності в діяльності органів внутрішніх справ, підвищення професійної культури – важлива передумова зміцнення правосвідомості громадян, їх шанобливого ставлення до закону.

У програмі підготовки співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу зазначено, що особовий склад підрозділів правоохоронних органів у роботі щодо зміцнення правопорядку і боротьби зі злочинністю у своїй основі має спиратися на історичні традиції вірного служіння Україні, моральні і духовні підвалини в суспільстві, бути гідним представником свого народу, твердо стояти на сторожі законності, Конституції України, неухильно виконувати свій службовий обов'язок.

У процесі занять бойовим хортингом співробітники правоохоронних органів, окрім практичних навичок, отримують теоретичні знання щодо певних моральних понять, які гармонійно відображаються на рівні професійної підготовки правоохоронців, а саме: обов'язок, служіння, порядність, відповідальність, критичність, професіоналізм, свідомість, морально-професійна стійкість. Розглянемо окремо кожен з цих категорій, які впроваджує у процесі тренувальної роботи з співробітниками правоохоронних органів система бойового хортингу.

Категорія обов'язку – одна з найважливіших в етиці взагалі, і серед категорій професійної етики правоохоронців, особливо. Сферу моралі з достатньою підставою називають сферою належного буття. Будь добрим, чесним, справедливим. В обов'язку, як ні в якій іншій категорії, закладений сильний обов'язковий спонукальний момент. Він не тільки чітко формулює саму ідею, а й надає їй владний характер: кличе, вимагає, наполягає на її втіленні в життя [73–87]. Бути людиною обов'язку – значить не тільки знати його сутність, його вимоги, але і слідувати цим вимогам на практиці.

Сфера, в якій категорія обов'язку отримала особливо велике визнання, здавна була галуззю військової та правоохоронної діяльності. Саме в цих галузях діяльності обов'язок, дійсний або уявний, використовувався і використовується як вкрай дієва рушійна людськими силами.

Службовий обов'язок співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, є моральним в його об'єктивному і суб'єктивному вираженні. Моральна цінність об'єктивного змісту обов'язку полягає в тому, що він підпорядкований рішення найвищого і справедливого завдання: захисту прав і свобод особистості, забезпеченню безпеки своєї країни, зміцненню правопорядку. Однак потенційні можливості службового обов'язку можуть проявитися тільки в тому випадку, якщо вони доповнюються суб'єктивно моральним ставленням до нього, коли громадські обов'язки сприймаються й усвідомлюються як особисті, як глибинна потреба і переконання в справедливості і правоті справи, якій служиш.

Обов'язок співробітника правоохоронних органів України, який вихований у системі бойового хортингу – це висока і почесна місія, що впливає з об'єктивних потреб захисту особистості, суспільства і держави, освітлена державно-правовими вимогами і внутрішніми моральними спонуканнями. Ставлення до громадського обов'язку характеризує не тільки особу, а й колектив, і духовні сили суспільства в цілому. У правоохоронних органах надається першорядне значення обов'язку як безпосередньому регулятору діяльності їх співробітників. Механізм поведінки співробітників правоохоронних органів, суть моральних відносин в їх колективах ґрунтується на трьох найважливіших чинниках:

залежності співробітника від колективу, держави і суспільства, його зацікавленості в суспільній підтримці і схваленні, що знаходить емоційний вираз у почутті і совісті;

певної свободи, незалежності співробітника, яка виражається в можливості вибору тієї чи іншої лінії поведінки в межах об'єктивно певного спектру можливостей;

відповідальності співробітників за результати і можливі наслідки «свободи» своїх дій, тобто обов'язки кожного окремого співробітника бути готовим відповісти за свій моральний вибір у рамках етичних норм, що формуються колективом і суспільством.

Моральний обов'язок співробітників правоохоронних органів України має об'єктивну і суб'єктивну сторони. Об'єктивна сторона визначається потребою захисту безпеки держави та суспільства, забезпечення прав і свобод її громадян. Суб'єктивна – представляє чітко сформовані завдання, поставлені державою перед правоохоронними органами України.

Свідомість і відповідальність співробітників, які займаються бойовим хортингом, при виконанні покладених на них завдань щодо зміцнення правопорядку, захисту безпеки держави та суспільства, прав і свобод її громадян породжує готовність і здатність кожного співробітника усвідомити вимоги морального обов'язку, своє місце і роль у спільній справі, визначити своє внутрішнє відношення до службового обов'язку, пред'явити високі вимоги до самого себе.

Слід зауважити, що вимоги громадського обов'язку єдині для всіх членів суспільства. Однак, праця співробітників правоохоронних органів є особливою. Специфіка вимог обов'язку обумовлена характером завдань, що стоять перед співробітниками, особливостями організації, своєрідністю умов, у яких протікає їх діяльність. Ця організація вимагає особливої відповідальності, організованості та напруги моральних і фізичних сил.

Бойовий хортинг виховує відповідального співробітника, але у силу специфіки організації правоохоронних органів моральні відносини в них регламентовані нормами права більш детально, ніж в інших сферах цивільного життя [88–95]. Тому службовий обов'язок не стільки вимога програми тренувальних занять і побажання інструкторів з бойового хортингу, скільки вимога держави і суспільства, і його веління повинні бути виконані. Моральний зміст обов'язку підкріплюється правовими вимогами, які мають силу закону. Через моральну основу службового обов'язку розкриваються високі моральні якості – старанність і розумна ініціатива, самовідданість і мужність, гідність і честь, активне ставлення до суспільних обов'язків.

Всі відносини, які прямо висловлюють і закріплюють професійний обов'язок, підкріплюються моральним і правовим авторитетом. Відступ від норм моралі, як правило, є і порушенням юридичних норм. У вимогах юридично оформленого професійного обов'язку, вираженого у Присязі, статутах, настановах, інструкціях, разом з тим закладена моральна оцінка і правова норма. У сфері професійного обов'язку немає юридичних вимог, які були б позбавлені моральної сили, як немає і моральних норм, позбавлених правової активності.

Моральне виховання співробітників правоохоронних органів в системі бойового хортингу України – це цілеспрямована діяльність інструкторів з бойового хортингу в спортивних залах, начальників, які мають підлеглих, кадровий і виховний апарат, громадські інститути щодо формування у співробітників високих громадянських, морально-психологічних і професійних якостей, мобілізації їх на успішне виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань, зміцнення законності і службової дисципліни.

В бойовому хортингу актуальність і значимість морального сприйняття співробітників правоохоронних органів у сучасних умовах визначається:

збільшеною активністю різних політичних партій і громадських рухів, які прагнуть вплинути на співробітників правоохоронних органів України;

значним збільшенням фізичного, морального та психологічного навантаження на співробітників правоохоронних органів України, впливом на них з боку протиправних елементів, що різко посилюється останнім часом;

недостатньою соціально-правовою захищеністю особового складу і необхідністю його юридичної, матеріальної, моральної та психологічної підтримки;

деформованою мораллю, естетичною невихованістю і низькою культурою деяких недостатньо професіональних співробітників, що негативно впливає на стан службової діяльності, дисципліни і законності;

необхідністю підвищення авторитету правоохоронних органів України в суспільстві, формування об'єктивної громадської думки про їхню діяльність;

істотним ослабленням уваги до проблеми морального виховання співробітників у попередньому і даному періоді часу.

Пріоритетним завданням керівників органів і підрозділів правоохоронних органів є виховання підлеглих у дусі неухильного виконання вимог Конституції і законів України, статутів, наказів, вірності Присязі, Кодексу честі, високого професіоналізму у службі, ввічливого і уважного поводження з громадянами, сумлінного виконання свого службового обов'язку.

Реалізація даного завдання у процесі занять бойовим хортингом співробітниками правоохоронних органів здійснюється за такими основними напрямками.

Професіоналізм. Передбачає формування у кожного співробітника прагнення до самовиховання за принципами бойового хортингу, гордості і поваги до своєї професії, розуміння її суспільної значимості, переконаності і потреби в постійному підвищенні професійної майстерності і ділової кваліфікації, відданості службовому обов'язку, чесного і сумлінного ставлення до виконання службових обов'язків, розвиток здорової потреби в службовому зростанні.

Морально-психологічна стійкість. Спрямована на формування і підтримання необхідного морально-психологічного стану співробітників і забезпечення оптимального прояву професійних якостей при виконанні ними функціональних обов'язків.

Морально-психологічна підготовка співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу вимагає проведення регулярного аналізу морально-психологічного клімату в колективах і своєчасного вирішення виникаючих конфліктів, здійснення впливу на різні категорії особового складу та окремих співробітників для психолого-педагогічної допомоги у вирішенні гострих проблем на службі і в побуті, нейтралізації негативних індивідуально-особистісних станів і попередження професійно-моральної деформації, зняття психологічних і фізичних навантажень, стресових станів і реабілітація співробітників, вивчення причин порушення прав і законних інтересів особового складу, випадків травматизму, загибелі, суїциду і організація профілактичних заходів щодо їх попередження, протидія розколів службових колективів за різними ознаками, підвищення рівня готовності співробітників до дій в екстремальних ситуаціях і бойовій обстановці.

Моральна культура. Досягається в ході цілеспрямованого впливу на моральну самосвідомість співробітників з метою перетворення знань про чинники професійної та загальнолюдської моралі і красі в глибокі особисті переконання, справді моральні вчинки відповідно до вимог, що пред'являються до особового складу.

Основними завданнями професійно-етичного виховання співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу є: формування у них спортивно-вольових якостей, лідерських здібностей, стійких моральних почуттів і потреб, високої культури спілкування і поведінки, чуйного й уважного поводження з громадянами, профілактика грубості, черствості і бездушності, вміння творчо застосовувати морально естетичні принципи і поняття в конкретних ситуаціях, використання духовного багатства, що міститься в творах мистецтва, для підвищення культурного рівня співробітників, організація змістовного культурного дозвілля співробітників і членів їх сімей.

Суворе і неухильне дотримання норм і правил поведінки, закріплених в Кодексі честі рядового і начальницького складу правоохоронних органів України, є основним критерієм морально вихованої особистості.

Правосвідомість. Досягається цілеспрямованим впливом на свідомість співробітників з метою формування у них правової освіченості, установок, навичок і звичок активної правомірної поведінки і дії.

Завдання правового виховання нерозривні з моральним вихованням, і вирішуються за допомогою юридичної освіти співробітників, їх правового інформування, профілактики правопорушень серед особового складу, встановлення і підтримання правопорядку в службовій діяльності співробітників.

Патріотизм. Бойовий хортинг виховує у співробітників правоохоронних органів чітке відчуття патріотизму, адже сам бойовий хортинг є національним професійно-прикладним видом спорту України [96–99]. Виховання патріотизму та культури міжнародних відносин передбачає систематичний вплив на свідомість і почуття співробітника з метою виховати в ньому якості патріота і громадянина України, відповідального за долю країни і здатного поважати інші народи.

З метою виховання у співробітників правоохоронних органів патріотизму повинні вирішуватися наступні завдання:

- вивчення героїчної історії України і народів, які її населяють;
- виховання у співробітників любові до багатонаціональної Батьківщині;
- формування глибокого розуміння необхідності захисту її від нападу ззовні;
- виховання потреби жити в мирі та дружбі з усіма народами і державами;
- виховання поваги до національних особливостей кожного народу.

Говорячи про традиції правоохоронних органів України, відзначимо, що вони тісно пов'язані з традиціями свого народу, своєї Батьківщини. Виховання на традиціях направлено на спонукання співробітників до зразкового виконання свого обов'язку, чесного служіння народу – через вивчення, пропаганду, впровадження переданих з покоління в покоління правил, звичаїв і норм.

Бойовий хортинг за програмами підготовки співробітників правоохоронних органів визначає те, що найбільш міцними традиціями правоохоронних органів України, на яких будується виховна робота у процесі тренувальної і змагальної діяльності з бойового хортингу, є:

- відданість Батьківщині, Україні;
- кровний зв'язок з народом;
- суворе дотримання законності;
- всебічна охорона прав і законних інтересів громадян, гуманне ставлення до них;
- вірність присязі, службовому обов'язку і кодексу честі;
- товариськість і колективізм;
- любов до своєї справи, своєї професії, постійне прагнення до професійного та морального вдосконалення.

Виховання на традиціях передбачає:

вивчення історії правоохоронних органів України та колективів, у яких служать співробітники;

- проведення зустрічей з ветеранами бойового хортингу та правоохоронних органів;
- створення кімнат і музеїв бойової слави;
- проведення урочистих ритуалів;
- організацію шефства над сім'ями загиблих співробітників.

Практика показує, що, як правило моральна невихованість окремих співробітників правоохоронних органів зводиться нанівець їх позитивні якості, професійні знання, службовий досвід, призводить, по суті, до моральної ураженості людини.

Моральна культура спортсмена бойового хортингу, який працює співробітником правоохоронних органів – велика цінність. Мова йде не тільки про культуру морального усвідомлення особистості. Принцип «Від людини знань до людини культури» визначає статус професійної моральної культури співробітника як один із пріоритетних напрямів всієї виховної роботи. Справжній професіонал служби підтримки правопорядку формується тільки за умови природного пробудження в ньому морального самовдосконалення, при збереженні відданості обов'язку, почуття задоволеності від своєї роботи, при безсумнівному володінні певним моральним стрижнем повсякденної поведінки.

Тому моральне виховання співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу являє собою складний психолого-педагогічний процес перекладу об'єктивних вимог професійної моралі в особисті переконання співробітника, і на цій основі – розвитку у нього здатності до саморегуляції вчинків, а також регуляції соціальної поведінки. Рушійною силою цього процесу виступає цілеспрямоване подолання невідповідності між досягнутим і необхідним рівнями професійної моральної культури.

Принципи моралі – це найбільш узагальнене вираження моральних вимог, які визначають загальну спрямованість поведінки людини.

Роль принципів моралі полягає в тому, що вони:

дають людині соціальну орієнтацію поведінки;

формують моральні вимоги до вчинку в тій чи іншій ситуації;

виступають у якості моральної оцінки вчинків.

В теорії і методиці бойового хортингу щодо виховання і дотримання етичних норм виділяють близько трьох десятків принципів, умовно розділених на кілька груп. Деякі з них, покладені в основу оцінок діянь особистості, дозволяють дати їм негативну оцінку (наприклад: волонтаризм, утилітаризм, цинізм). Інші ж, навпаки, надають вчинкам людини яскраво виражений моральний аспект (принципи: гуманізму, альтруїзму, справедливості, патріотизму тощо). Останні, безумовно, є необхідним компонентом професійної моралі співробітників правоохоронних органів, відповідно до них повинна будуватися їх діяльність.

Поряд з цим, оцінюючи моральний аспект професії співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, найчастіше використовують поняття «професійний цинізм». Його суть полягає в тому, щоб поставити якийсь психологічний «заслін» між світом власних переживань і чужими стражданнями (як фізичними, так і психологічними).

Співробітник правоохоронних органів України, який займається бойовим хортингом і має високий рівень морально-вольової підготовки, постійно стикаючись з чужою бідною, змушений в якійсь мірі відгороджуватися від негативної інформації, що надходить, здатної завдати шкоди його психологічному стану. Тому йому дуже важливо чітко уявляти собі ту грань, яка розділяє «професійний цинізм» і звичайну байдужість, черствість по відношенню до людини, яка потребує допомоги та очікує її від представника правоохоронних органів. Працювати в системі правоохоронних органів повинні тільки ті люди, які мають здатність до співпереживання, співчуття і не втрачають її з плином років.

Якщо ж для представника органів правопорядку, чоловік – це не цінність, а всього лише прикрий елемент професійної діяльності, то можна констатувати наявність стану, іменованого станом професійно-моральної деформації особистості. Це стан, що характеризується викривленням моральної свідомості особистості співробітника правоохоронних органів.

Крім того, не можна забувати про те, що будь-яка професія виконує певну соціальну функцію, і вона ж визначає вибір специфічного середовища спілкування, що накладає свій відбиток на її представників, незалежно від того, хочуть вони цього чи ні. Середовище спілкування співробітників правоохоронних органів не завжди сприятливе для розвитку кращих людських якостей. Доводиться стикатися з грубістю, хамством, ненавистю тощо. Тут впливає необхідність стримуватися, не застосувати фізичну силу і навички бойового хортингу проти людини, яка ненавмисно або навмисно намагається вивести співробітника із себе, розбалансувати психологічно. Тим часом, зв'язок двох людей не може бути одностороннім.

Якщо представник правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, не виробить у себе імунітет проти агресії і недобррозичливості, які будуть регулярно направлятися на його адресу, то він ризикує з часом прийняти моральне обличчя тих людей, з якими бореться, тобто злочинців. Це буде свідченням духовного розпаду особистості. Запобігти подібному результату може гуманне, доброзичливе ставлення співробітника до всіх осіб, з ким йому доводиться стикатися за родом служби.

Таким чином, гуманізм як принцип діяльності співробітників правоохоронних органів необхідний не тільки тим особам, які виступають об'єктом їхнього професійного інтересу, а й самим людям у погонах.

У навчальній програмі з бойового хортингу для співробітників правоохоронних органів зазначається, що гуманізм означає людяність, любов до людей, повагу їх гідності. У професійній діяльності співробітників правоохоронних органів даний принцип займає одне з центральних місць у законодавстві України про діяльність правоохоронних органів. У теоретичному значенні гуманізм виступає як принцип світогляду, політики, права, моралі.

Моральний зміст принципу гуманізму стосовно професійної діяльності співробітників правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом, виражається в цілому ряді норм і вимог моралі. Відзначимо, що основними серед них є такі:

неможливість застосування прикладних навичок і прийомів бойового хортингу для скоєння зла іншим людям;

ставлення до людини як до найвищої цінності;

повага прав і свобод людини;

неприйнятність приниження честі і гідності особистості в ході здійснення правоохоронних та правозахисних функцій;

непримиренність до всякого роду дискримінації по відношенню до осіб – об'єктів професійного інтересу;

готовність до самопожертви.

Всі ці вимоги системи бойового хортингу покладені в основу моральної свідомості співробітника правоохоронних органів і втілені в конкретних його вчинках, стають основою моральних якостей, необхідними для ефективної, морально виправданої професійної діяльності. Вони також відображені у законодавстві України про діяльність правоохоронних органів.

Зазначений нормативний акт у ст. 5 конкретизує принцип гуманізму в професійній діяльності співробітників правоохоронних органів у наступних формах:

поліція зобов'язана надати можливість затриманим особам реалізувати встановлене законом право на юридичну допомогу;

поліція зобов'язана повідомити на прохання затриманого (а при затриманні неповнолітнього – в обов'язковому порядку) про затримання родичів, адміністрацію за місцем роботи або навчання;

поліція при необхідності повинна вжити заходів до надання затриманим долікарської допомоги, а також до усунення небезпеки життя, здоров'я або майна, що виникла у результаті затримання вказаних осіб;

поліція не має права розголошувати відомості, які стосуються особистого життя громадянина, що порочать його честь і гідність або можуть зашкодити його законним інтересам, якщо виконання обов'язків або правосуддя не вимагають іншого.

Особливо чітко і наочно принцип гуманізму проявляється в міжнародній і державній регламентації застосування співробітниками правоохоронних органів вогнепальної зброї.

Одним з керівних принципів, закріплених у подібних документах є заборона застосування таких видів вогнепальної зброї та боєприпасів, які завдають надзвичайно важких поранень або служать джерелом невиправданого ризику. Загальним лейтмотивом міжнародних актів є положення про те, що «в будь-якому випадку навмисне застосування сили зі смертельними наслідками може мати місце лише тоді, коли воно абсолютно неминуче для захисту від смерті».

Про кожний випадок застосування вогнепальної зброї має бути негайно повідомлено компетентним органам.

В основі нормативних актів, що регулюють діяльність співробітників правоохоронних органів, закладений принцип справедливості. Справедливість висловлює відповідність між працею і винагородою, практичною діяльністю людей і їх соціальним положенням, між злочином і покаранням.

Порушення справедливості, як норми моралі, не утворює правопорушення, якщо не входить в сферу права. У той же час, будь-яке порушення правових норм є проявом неповаги до права, і тому має моральну оцінку: правопорушення завжди є порушенням моралі і, перш за все, справедливості.

У змісті справедливості виділяють три елементи:

заходи відплати;

міру вимоги;

правомірність оцінки.

Поняття «заходи відплати» означає винагороду або покарання людини з боку суспільства за скоєні вчинки відповідно до їх моральної значимості.

Поняття «міра вимоги» висловлює сукупність моральних вимог, що пред'являються до особистості з боку суспільства та представлених у вигляді норм і правил поведінки, традицій, звичаїв.

Поняття «правомірність оцінки» означає правильність оцінки, наявність єдиного морального критерію, висунутого до всіх людей, їх дій і вчинків.

Закріплений у нормах права, принцип справедливості виступає і як визнаний державою масштаб порівняння дій людей, і як морально-правова вимога, виконання якої строго обов'язково. Завдяки праву, те, що було тільки моральним, набуває чинності закону. Будь-який відступ від нього є не тільки правопорушенням, а й порушенням норм моралі.

Вищим проявом принципу справедливості є рівність прав і свобод громадян, а також їх рівність перед законом і судом.

Принцип справедливості вимагає, щоб кожен, хто вчинив злочин, був підданий справедливому покаранню, і жоден невинний не був засуджений. Невідворотність покарання осіб, які вчинили злочини – основне завдання правоохоронних органів демократичної держави.

Слідчі і співробітники кримінальної поліції часто не бачать моральних перепон того, щоб свідомо піти на порушення прав людини у вигляді обману допитуваної особи, психічного примусу її до дачі показань, фальсифікації доказів її провини тощо. При цьому, в якості вирішального аргументу наводиться посилення на вичерпність усіх наявних правових способів і методів добування доказів у справі. Справедливість при цьому ототожнюється з неминучістю покарання за вчинене діяння і цілком, на їхню думку, виправдовує порушення прав людини.

У подібних ситуаціях важливо усвідомити, що утвердження справедливості повинно проводитися справедливими (тобто моральними і, одночасно, правомірними) засобами. В іншому випадку на зміну ідеям справедливості приходять свавілля.

В якості засобів реалізації справедливості, як мети права, виступають санкції, передбачені правовими актами. Застосування їх завжди пов'язане з обмеженням прав і свобод людини, тому вони повинні бути справедливими по своєму характеру.

Слід зауважити, що принцип справедливості в галузі кримінального покарання безпосередньо проявляється в тому, що:

він спрямований на індивідуалізацію відповідальності;

при визначенні міри відповідальності суд керується точною оцінкою злочину і даних, що характеризують суб'єкта, який його вчинив;

покарання має бути пропорційне скоєному злочину;

при наявності виняткових обставин виправдано більш м'яке покарання, ніж передбачене за даний злочин;

неприпустимо двічі притягувати до кримінальної відповідальності за один і той же злочин.

Іноді в свідомості особистості співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, справедливість як принцип права і як моральний принцип суперечить її суб'єктивному розумінню соціальної справедливості. Звідси – внутрішнє неприйняття співробітником існуючого в суспільстві явної соціальної і майнової нерівності і як наслідок –

небажання захищати інтереси осіб, чиє благополуччя (в першу чергу матеріальне) не вписується в канони його суб'єктивного уявлення про соціальну справедливість взагалі і у справедливий принцип розподілу матеріальних благ – зокрема. Це є порушенням вимог Присяги працівника правоохоронних органів, яка передбачає обов'язок дотримання Конституції і законів України, сумлінне виконання службових обов'язків.

Центральне місце в системі моральних вимог системи бойового хортингу займає повага прав і свобод людини. Права людини – це її невід'ємні властивості, можливості вільного розвитку, що випливають з її природи і визначають міру її свободи, гарантовані суспільством і міжнародним співтовариством. У моральному сенсі права людини відображають ідею гідності особистості.

Бойовий хортинг виховує у співробітників правоохоронних органів підвищене почуття гідності. Гідність – це найвища соціальна цінність особистості. Немає ніяких матеріальних і духовних цінностей вище, ніж гідність.

З точки зору гуманістичної теорії прав людини, всі люди, незалежно від національності, раси, віросповідання, статі, соціального стану рівні у своїй гідності, і, отже, в своїх правах.

Ці принципи покладені в основу таких міжнародно-правових актів, як:

Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод від 4 листопада 1950 р.;

Європейська декларація про поліцію від 8 травня 1979 р.;

Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку від 17 грудня 1979 р.;

Основні принципи застосування сили і вогнепальної зброї 1990 року;

Звід принципів захисту всіх осіб, які піддаються затриманню чи ув'язненню в якій би то не було формі;

Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими.

Міжнародні договори України є одним з елементів правової основи діяльності поліції. Зазначені стандарти правоохоронної діяльності повинні бути вивчені представниками сил правопорядку і покладені ними в основу виконання свого службового обов'язку.

Національні кодекси поліцейської етики, як правило, проголошують в якості одного з найважливіших етичних принципів правоохоронної діяльності повагу гідності будь-якої людини, незалежно від її походження та національності, соціального статусу, політичних, релігійних або світоглядних переконань.

Але при цьому співробітник сил правопорядку має чітко усвідомлювати, що чимала кількість злочинів сьогодні відбувається саме з політичних мотивів з національним забарвленням (наприклад, тероризм, масові заворушення тощо). Таким чином, він зобов'язаний, з одного боку, усвідомлювати значимість недопущення будь-якого обмеження прав людини за політичними, національними ознаками чи інших підстав, а з іншого боку, не повинен утримуватися від активного переслідування особи, яка вчинила протиправне діяння за вищезгаданими мотивами.

Совість, честь і культура – основні якості співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом.

Діяльність правоохоронних органів завжди перебувала під пильною увагою суспільства, оскільки ця діяльність у тій чи іншій мірі завжди зачіпає інтереси як усього суспільства, так і окремих його членів. Робота правоохоронних органів пов'язана з безліччю моральних проблем, виходячи зі специфіки цілей, змісту, форм, методів і засобів у їх діяльності.

В сучасних умовах особливого значення набуває чітка постановка суспільством завдань, що стоять перед правоохоронними органами, визначення їх функцій і повноважень, можливих і допустимих засобів у боротьбі зі злочинністю. Надання співробітникам правоохоронних органів владних повноважень і, як наслідок, моральної санкції на проведення заходів з охорони і захисту прав громадян, накладає на співробітників високу відповідальність за неухильне виконання законності, і в тому числі обов'язок дотримуватися меж допустимих дій, пов'язаних з виконанням службових обов'язків.

Уже сьогодні в Україні, сучасне суспільство досягло такого рівня демократичності та цивілізованості, що і в таких строго регламентованих структурах, як правоохоронні органи,

моральність і культура, честь і совість співробітників придбали величезну значимість. Дотримання законності і службової дисципліни визначається сьогодні не тільки вимогливістю керівників, а й моральними установками та культурною вихованістю.

У багатьох випадках ці якості здійснюють на ефективність службової діяльності співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, великий вплив і грають більшу роль, ніж професійна компетентність, що природно не применшує ролі останньої. Іншими словами, моральність і культура, честь і совість співробітника розглядаються як найважливіші професійні якості, що визначають його готовність до забезпечення службових завдань, бажання їх виконати, почуття відповідальності за їх виконання з найбільш результативним ефектом.

Професійна честь – це визнання громадською думкою і усвідомлення самими співробітниками правоохоронних органів України високої соціальної цінності (потрібності і важливості) самовідданого виконання свого обов'язку. Почуття честі – це потужний рушій справ і вчинків співробітників правоохоронних органів, які постійно займаються бойовим хортингом.

Категорія честі у виховній системі бойового хортингу дуже близько примикає до категорії гідності. Вони практично збігаються за своїм об'єктивним змістом, але розрізняються за формою. Оцінка честі – це оцінка громадської думки, а оцінка гідності – це перш за все справа самої особистості.

Співробітники правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом, у своїй більшості – люди честі. Вони – гарні спортсмени і порядні люди. Честь проявляється у них, перш за все, у виконанні ними свого службового обов'язку. Його специфіка в тому, що і в мирний час виконання службового обов'язку вимагає мужності, витримки, а часом і самопожертви.

Честь співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, невіддільна від честі спортивного колективу, в якому він тренується, і підрозділу правоохоронного органу, в якому він несе свою службу. Тому він не може дозволити собі нічого такого, що ганьбило б своїх товаришів по службі. Честь колективу – це також і його честь.

Авторитет правоохоронних органів за останні роки в громадській думці значно виріс, адже вся система правоохоронних органів у народі розглядається як необхідна і в цілому оцінюється позитивно. Обов'язок кожного співробітника, який займається бойовим хортингом, постійно піднімати авторитет правоохоронних органів в очах громадської думки і відроджувати і підтримувати кращі традиції.

Честь співробітників правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом, вимагає від них руху вперед, оволодіння сучасною технікою та новітніми прийомами і методами для виконання своїх професійних обов'язків. У цьому сенсі важливо вивчати досвід роботи і досягнення правоохоронних органів інших країн. Це піднімає і зміцнює честь і гідність наших українських правоохоронних органів, допомагає більш ефективно виконувати свій службовий обов'язок.

В Етичному кодексі бойового хортингу одним із пунктів засновник бойового хортингу сказав: «Тобі ціна – твоє слово». І це не тільки в системі бойового хортингу, а такий принцип можна перенести на абияку людську діяльність. Ніщо так не підриває честі співробітника правоохоронних органів як порушення даного слова, відступ від нього, недотримання обіцяного, невідповідальність за своє рішення. Зрештою, такий співробітник неминуче втрачає авторитет і його чекає невідворотне професійне падіння.

Категорія честі одна з найважливіших у моральній культурі співробітника правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом. Дорожити честю – це повсякденний обов'язок. Зміст честі, як моральної категорії, у значній мірі залежить від рівня загальної культури людини, її духовного і фізичного розвитку, вміння мислити по-державному. Цьому необхідно постійно вчитися.

Саме совість представляє характеристику сутності людини. Втрата совісті, навіть применшення цього почуття означає деградацію людського початку особистості.

Форми прояву совісті у людини, яка займається бойовим хортингом, можуть бути самими різними, наприклад, у співробітника правоохоронних органів совість може проявлятися:

у формі морального задоволення, коли виконаний службовий обов'язок, допомога людині, в якій вона має потребу, захист від насильника, шанобливе ставлення до старших, жінки, турбота про дітей, нехай навіть пов'язані з переживаннями, труднощами, а то і з ризиком для життя, викликають у людини почуття душевного задоволення, щастя і радості від скоєного;

у формі сорому, коли почуття сорому випробовується як перед іншими людьми за аморальне діяння, що стало відомим їм, або перед самим собою – за вчинок або вчинки, про які люди, товариші по службі можуть навіть не здогадуватися. Цей сором проявляється у формі докорів сумління. І тільки каяття, відкрите визнання своєї провини може звільнити душу від докорів совісті;

у формі сумніву. Сумнів є результатом незнання або неповного знання, поспішності або ігнорування об'єктивних законів, поступок собі або груповим інтересам тощо. Тому співробітник і мучиться сумнівами: а чи правильно я вчинив? Це питання не дає людині спокійно жити. Співробітник начебто і прав, і неправий, і в основі цього почуття – неспокійна совість.

Совість людини, вихованої в бойовому хортингу, виступає як величезна спонукальна сила, це імунітет від багатьох моральних захворювань. Вона не дозволяє співробітнику правоохоронних органів абияк ставитися до дорученої справи, обманювати, грубити.

Моральна культура займає одне з центральних місць в особистій культурі співробітників правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом. Це пояснюється характером їх діяльності, оскільки вона пов'язана із забезпеченням прав і свобод громадян, виконанням їх обов'язків перед суспільством і державою, що в свою чергу пред'являє до співробітників правоохоронних органів високі моральні вимоги. Адже навіть у мирних умовах їх діяльність часто пов'язана з ризиком для життя.

Моральні якості, що входять у поняття моральної культури особистості, завжди грали і грають нині величезну роль в усіх сферах людської життєдіяльності, особливо співробітників правоохоронних органів. Коли говорять про чисті руки співробітників правоохоронних органів, то маються на увазі, перш за все, високі моральні якості.

Наприклад, співробітник поліції постійно знаходиться в сфері морального впливу суспільства і своєї службової структури. З одного боку він відчуває виховний моральний вплив суспільства, яке формує його відповідно до принципів суспільної моралі, з іншого, він своєю діяльністю сам надає виховний вплив на громадян.

У співробітнику правоохоронних органів, який займається бойовим хортингом, повинні поєднуватися: висока пильність, політична гострота в роботі, винахідливість, підтягнутість, охайний зовнішній вигляд. Порушення або невиконання одного з показників даних умов буде говорити про неповноцінність співробітника і нездатності його виконати всі вимоги, що пред'являються до органів правопорядку.

Підготовка та прийняття грамотних управлінських рішень на сучасному рівні організації діяльності співробітників правоохоронних органів передбачає використання різнобічної, достовірної інформації про проблеми, що стосуються правоохоронної діяльності. Успішно вирішити завдання збору такої інформації, не вдаючись до вивчення громадської думки, не представляється можливим.

Об'єктивна потреба у вивченні громадської думки, її велика значимість для співробітників правоохоронних органів знайшла своє відображення в ряді правових документів правоохоронних органів України, прийнятих за останні роки.

У цих документах чітко визначені завдання, які повинні вирішуватися при організації вивчення громадської думки про діяльність правоохоронних органів.

Такими завданнями є:

фіксація думки населення про стан правопорядку й ефективність роботи тих чи інших служб і підрозділів правоохоронних органів України;

виявлення недоліків, невирішених проблем, вузьких місць у діяльності конкретних служб і окремих посадових осіб;

можливість за підсумками вивчення громадської думки скорегувати різні сторони оперативно-службової діяльності.

Значимість результатів вивчення думки населення про діяльність правоохоронних органів України полягає в тому, що громадська думка багато в чому зумовлює практичні дії і вчинки людей. Тому дуже важливо визначити специфічні форми такого використання в системі управління правоохоронних органів.

Громадська думка, як міра довіри з боку населення повинна використовуватися, перш за все, для організації соціального контролю над діяльністю правоохоронних органів. Вона дозволяє виключити відособленість правоохоронних органів від суспільства, виділити проблеми, які необхідно вирішувати не тільки з позиції відомства, а й з урахуванням потреб розвитку суспільства. Досвід показує, що коли правоохоронні структури виходять з-під контролю соціальних інститутів (до таких в повній мірі можна віднести і громадську думку), то з'являється загроза їх використання в якості інструменту придушення особистості і демократичних свобод.

Одним з показників довіри населення до правоохоронних органів є рівень обіговості в правоохоронних органах з приводу злочинних посягань. Серед причин, що спонукають людей не звертатися до правоохоронних органів, переважає невіра в те, що поліція може допомогти.

Безпосереднім джерелом звернення до вивчення думки населення про діяльність правоохоронних органів на регіональному і місцевому рівні в першу чергу є різні моменти практичної роботи, пов'язаної з виявленням, рішенням або передбаченням небажаного явища. Найбільш поширені завдання з використанням вивчення думки населення може впливати з потреби органу (служби) або керівника особи в перевірці окремих елементів службової діяльності.

Таким чином, призначенням результатів вивчення думки населення є конкретизована діагностика придатності використовуваних засобів і пошук (заміна) непридатних або неефективних її елементів. Відповідно до реалізації функції соціального контролю може бути прийнятий комплекс організаційно-управлінських рішень.

У загальних рисах ці рішення можуть бути зведені до наступного:

здійснення заходів щодо конкретизації претензій до конкретних служб і співробітників;

вивчення думки потерпілих з метою виявлення причин невдоволення і претензій до співробітників правоохоронних органів;

вивчення, аналіз і критичне узагальнення відмовних та інших матеріалів, заведених за зверненнями громадян;

вжиття заходів щодо організації додаткового контролю за діяльністю чергових частин, дільничних інспекторів, підрозділів ДАІ, паспортно-візових служб тощо;

перевірка обліково-реєстраційної дисципліни в підрозділах правоохоронних органів;

проведення контрольних перевірок служб, окремих підрозділів і співробітників правоохоронних органів.

Що стосується окремих видів злочинів, які на основі моніторингу думки населення отримали найбільш сильний резонанс, необхідні жорсткі, своєчасні та дієві заходи правоохоронних органів, спрямовані на попередження негативної реакції на «бездіяльність поліції» з боку населення.

Особливо актуальне використання інформації, одержуваної на основі соціологічних опитувань, проведених як відомчими силами, так і сторонніми незалежними соціологічними організаціями.

Значним потенціалом у реалізації зворотного зв'язку співробітників правоохоронних органів із населенням мають такі «зрізи» думки населення, як телефонні експрес-опитування, «прямі лінії», телефони довіри. Також велике значення мають такі «напрацьовані» форми роботи з населенням як зустрічі з громадянами на підприємствах, організаціях, установах, на громадських заходах, з викладачами та студентами закладів освіти різного рівня.

Особливу цінність результати вивчення думки населення становлять при підготовці аргументованих виступів керівників регіональних і місцевих правоохоронних органів у пресі, електронних ЗМІ («прямий ефір»), а також при створенні інформаційних програм антикримінальної спрямованості, здатних поряд з інформуванням населення про діяльність правоохоронних органів також сприяти формуванню в суспільній думки позитивного портрета сучасного співробітника правоохоронних органів.

Реалізація директивної функції громадської думки у вирішенні організаційних і кадрових проблем на рівні регіональних та місцевих правоохоронних органів передбачає проведення комплексу заходів виховної та кадрової роботи, спрямованої на викорінення недоліків, а саме:

- систематичні інструктажі та професійна підготовка особового складу в плані коректної взаємодії з населенням;

- використання заходів дисциплінарного характеру до співробітників, які порушують норми службової етики;

- звільнення від роботи співробітників, які дискредитують правоохоронні органи;

- строгий відбір вступників на службу за морально-психологічними якостями.

Наведені дані про напрями в роботі співробітників правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом, свідчать про те, що їх діяльність все більше виходить за рамки власне правозастосовчої діяльності, пов'язаної з боротьбою зі злочинністю. Від правоохоронних органів потрібно, щоб вони постійно були доступні для населення. Тому високий авторитет співробітників правоохоронних органів пов'язаний перш за все з їх орієнтацією на інтереси і потреби населення.

Співробітники правоохоронних органів, які займаються бойовим хортингом – це частина суспільства. Чим складніше умови, в яких їм доводиться нести службу, тим більше залежність благополуччя кожного громадянина від їх порядності, гуманності, прагнення чесно виконувати свій обов'язок.

Правоохоронні органи України позитивно сприймають гуманістичні ідеї, втілені в різних міжнародних угодах (в тому числі і в сфері поліцейської етики) і поступово відображають їх у своїх галузевих і поточних нормативних актах. Важливо, щоб в ряди співробітників правоохоронних органів потрапляли люди, здатні позитивно сприймати ці ідеї і керуватися ними у своїй практичній діяльності. З цією метою і було впроваджено у систему професійно-прикладної підготовки співробітника правоохоронних органів національний професійно-прикладний вид спорту України – бойовий хортинг. І саме для цього потрібно поліпшити систему професійного відбору майбутніх співробітників органів охорони правопорядку та методи їх подальшої професійної підготовки.

Висновок. Таким чином, вивчення та аналіз службового обов'язку та етичних цінностей правоохоронців як результату виховання, а також соціально-психологічних основ навчання, тренування і виховання особистості співробітників правоохоронних органів – спортсменів бойового хортингу засвідчують, що вони покликані розв'язувати етичні, соціально-психологічні, культурні, фізичні та інші проблеми. Основною метою виховання має стати підготовка співробітників правоохоронних органів до подолання нерівностей між особистостями як у соціальному, так і в культурному аспектах. Головна увага повинна зосереджуватися на молоді, з якої необхідно виховувати особистість, здатну до мислення в складних сучасних умовах. Цьому допомагають регулярні заняття бойовим хортингом, які сприяють підвищенню рівня морально-етичної вихованості, професійно-прикладної фізичної підготовки співробітників правоохоронних органів, зміцненню здоров'я, розвитку фізичних і

морально-вольових якостей та формуванню інтелектуальних здібностей необхідних у подальшій професійній, службово-бойовій, навчально-тренувальній та іншій діяльності.

Перспективи подальшого дослідження. Подальша робота над аналізом службового обов'язку та етичних цінностей правоохоронців як результату виховання, удосконаленням професійно-прикладної фізичної підготовки студентів і курсантів правоохоронних спеціальностей, вихованням фізичної культури та основ здоров'я студентів і курсантів, вдосконаленням знань і умінь щодо здоров'язбережувальних технологій бойового хортингу, формуванням цінностей моралі та етики студентської і курсантської молоді засобами бойового хортингу у констатувальному, формувальному та контрольному експериментах буде конкретизована в результатах дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
2. Бойовий хортинг – національний вид спорту і школа підготовки українського воїна / І. Суліма, Е. Єрмоєнко, К. Кукушкін, С. Полторацький // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 71–82.
3. Бойовий хортинг – система національно-патріотичного виховання дітей та молоді / О. Бухтіяров, Е. Єрмоєнко, О. Буток, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 61–70.
4. Бойовий хортинг – фундаментальний осередок воїнських традицій української землі / С. Параниця, Е. Єрмоєнко, Г. Коломоєць, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 105–115.
5. Бойовий хортинг у впровадженні науково-методичної літератури з рекреації, фізичної реабілітації і художніх творів спортсменами підліткового та студентського віку / С. Бадьора, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. – 2018. – Вип. 9. – С. 190–199.
6. Бойовий хортинг у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко, Ю. В. Черпак, І. В. Суліма // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 544–553.
7. Бойовий хортинг у комплексі функціональної та професійної підготовки курсантів до служби в правоохоронних органах / В. А. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, В. Р. Біла, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 14–28.
8. Бойовий хортинг у методиці вдосконалення силових якостей спортсменів різного віку / А. Литвиненко, Е. Єрмоєнко, О. Остапенко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 214–222.
9. Бойовий хортинг у програмі навчання і професійно-прикладної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей закладів вищої освіти України / В. Біла, Е. Єрмоєнко, В. Гришук, О. Бухтіяров // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 6–19.
10. Бойовий хортинг у системі підготовки співробітників правоохоронних органів до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. В. Бондарчук, С. П. Бобік // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 513–527.
11. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Біла, В. Гришук // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 52–60.
12. Бойовий хортинг у системі фізичного виховання студентів і курсантів / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла, В. А. Гришук, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 72–95.
13. Бойовий хортинг як засіб виховання справедливості в молодших школярів у процесі гурткових занять / С. Болтівець, Е. Єрмоєнко, О. Остряньська, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 148–160.
14. Бойовий хортинг як засіб військово-прикладної та фізичної підготовки особового складу підрозділів з протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький, І. В. Суліма, О. І. Марченко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 43–58.
15. Бойовий хортинг як засіб фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів / О. Буток, Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 220–231.
16. Бойовий хортинг як засіб формування в школярів фізичних здібностей як основи тверезого способу життя в майбутній життєдіяльності / О. Остапенко, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, М. Тимчик // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 166–172.

17. Бойовий хортинг як система морально-етичного виховання особистості / Т. Федорченко, Е. Єрмоєнко, І. Суліма, С. Полторацький // *Теорія і методика хортингу*. – 2018. – Вип. 9. – С. 42–51.
18. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]*. – Київ, 2020. – С. 554–563.
19. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // *Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]*. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
20. Гришук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Гришук, Е. А. Єрмоєнко // *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]*. – Київ, 2020. – С. 537–544.
21. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
22. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
23. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // *Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]*. – Ірпінь, 2020. – С. 28–40.
25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.
26. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
28. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
29. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/»*. – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49–56.
30. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]*. – К. : Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
31. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 360 с.
32. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]*. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.
33. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // К. : Паливода А. В., 2020. – 1110 с.
34. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]*. – Київ, 2020. – С. 527–533.
35. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // *Теорія і методика хортингу*. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
36. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць*. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
37. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.

38. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
39. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
40. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
41. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
42. Єрмоєнко Е. А. Методика викладання бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 890 с.
43. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.
44. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /» – 2020. – Вип. 3(123). – С.47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09)
45. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
46. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
47. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
48. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
49. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
50. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
51. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
53. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
54. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
55. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
56. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
57. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
58. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лава на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.

59. Методика викладання бойового хортингу для студентів та курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / Е. Єрмоєнко, В. Чмелюк, В. Гришук, С. Бадьора. // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 196–219.
60. Остряньська О. Бойовий хортинг у впровадженні творчих здобутків передового регіонального педагогічного досвіду формування у старших дошкільників соціально-комунікативних умінь у театралізованій діяльності з використанням хортинг-ляльок / О. Остряньська, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 173–186.
61. Петрочко Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрочко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
62. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
63. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
64. Психологічні та соціальні основи виховання особистості у системі бойового хортингу / Н. Зубалій, М. Зубалій, Е. Єрмоєнко, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 122–129.
65. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
66. Силова підготовка школярів 14-17 років на уроках фізичної культури з елементами бойового хортингу / Е. Єрмоєнко, С. Болтівець, І. Суліма, В. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 158–165.
67. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
68. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.
69. Badiora, S. M., Yeromenko, E. A., Tymchuk, M. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng u vprovadzheni naukovo-metodychnoi literatury z rekreatsii i fizychnoi reabilitatsii sportsmeniv pidlitkovoho ta studentskoho viku* [Combat horting in the introduction of scientific and methodological literature on recreation and physical rehabilitation by adolescent and student athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 190–199). Kyiv: Palyvoda A. V.
70. Boltivets, S. I., Yeromenko, E. A., Ostrianska, O. A., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng yak zasib vykhovannia spravedyvosti v molodshykh shkoliariv u protsesi hurtkovykh zaniat* [Combat horting as a means of educating justice in junior high school students in the process of group classes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 148–160). Kyiv: Palyvoda A. V.
71. Bukhtiyarov, O. A., Yeromenko, E. A., Butok, O. V., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng – systema natsionalno-patriotychnoho vykhovannia ditey ta molodi* [Combat horting is a system of national-patriotic education of children and youth]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 9 (pp. 61–70). Kyiv: Palyvoda A. V.
72. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bondarchuk, V. V. (2020). *Boyovyi khortyng u pidrozdilakh derzhavnoi mytnoi sluzhby dlia pidhotovky spivrobitynykiv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl na skhodi Ukrainy* [Combat horting in the units of the State Customs Service to prepare employees to combat the illegal movement of goods in the areas of the Joint Forces Operation in eastern Ukraine]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 7–25.
73. Ivashkovskiy, V. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Psykhomotoryka ta psykho-fizyologichni osoblyvosti pidgotovky sportsmeniv boyovogo khortyngu* [Psychomotor skills and psycho-physiological features of training of combat horting athletes]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 130–138). Kyiv: Palyvoda A. V.
74. Gryshchuk, V. L., Yeromenko, E. A., Bukhtiyarov, O. A. (2020). *Boyovyi khortyng yak zasib profesiyno-prykladnoi pidgotovky pravoohorontsiv do vykonannia sluzhbovo-boyovykh zavdan z protydii kontrabandi u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting as a means of professional and applied training of law enforcement officers to perform combat missions to combat smuggling in the areas of the Joint Forces Operation]. *Protydiya Nezakonnomu peremishchenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 59–73.
75. Lytvynenko, A. M., Yeromenko, E. A., Ostapenko, O. I., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovyi khortyng u metodytsi vdoskonalennia sylovykh yakosti sportsmeniv riznogo viku* [Combat horting in the method of improving the strength of athletes of different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 214–222). Kyiv: Palyvoda A. V.
76. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovyi khortyng – profesiyno-prykladnyi vyd sportu pravoohoronnykh organiv Ukrainy : monografiya* [Combat horting is a professionally applied sport of law enforcement agencies of Ukraine: monograph]. *Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy*. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 203 p.
77. Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng yak zasib optymizatsii funktsionalnoi pidgotovky studentiv i kursantiv spetsializovanykh zakladiv vyschoi osvity ta spivrobitynykiv pravoohoronnykh organiv* [Combat horting as a means of optimizing the functional training of students and cadets of specialized higher education institutions and law enforcement officers]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 19–33).

78. Yeromenko, E. A. (2020). *Boyovy khortyng yak zasib profesyno-psykholohichnoi pidgotovky spivrobotnykiv pravoohoronnykh organiv Ukrainy : monografia* [Combat horting as a means of professional and psychological training of law enforcement officers of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 138 p.
79. Yeromenko, E. A. (2019). *Vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortyngom* [Education of physical culture and basics of students' health in the process of combat horting] Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 10 (118) 19. P. 49–56.
80. Yeromenko, E. A., Kukushkin, K. M. (2020). *Viyskovo-patriotychne vykhovannia starshoklasnykiv zasobamy boyovogo khortyngu : monografia* [Military-patriotic education of high school students by means of combat horting: monograph]. K. : Palyvoda A. V., 2020. 1110 p.
81. Yeromenko, E. A. (2017). *Vsesvitnie ukrainske zemliatstvo ta diaspora u sprianni rozvytku boyovogo khortyngu* [World Ukrainian fellowship and diaspora in promoting the development of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 56–79).
82. Yeromenko, E. A. (2019). *Znachymist tsninostei fizychnoi kultury ta osnov zdorovya dlya studentiv i kursantiv, yaki zaymayutsya boyovym khortyngom* [Importance of values of physical culture and bases of health for students and cadets who are engaged in combat horting]. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Seris No 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works. – K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University. – Issue. 11 (119) 1. P. 71–79.
83. Yeromenko, E. A. (2020). *Kvalifikatsiyna systema boyovoho khortynhu : monografia* [Qualification system of combat horting: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 155 p.
84. Yeromenko, E. A. (2020). *Kompleksne vykorystannia potentsialu boyovoho khortynhu dlia zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy v umovakh zovnishnioyi agresii* [Comprehensive use of the potential of combat horting to ensure the national security of Ukraine in the face of external aggression]. Aktualni problemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky ta sproshchennia protsedur mizhnarodnoi torhivli : zb. tez IV nauk.-prakt. internet-konf. (m. Irpin – m. Khmelnytskyi, 25-31 travnia 2020 r.). Khmelnytskyi: Naukovo-doslidnyi tsentr mytnoi spravy, 2020. P. 18–23.
85. Yeromenko, E. A. (2020). *Kontseptsia rozvytku boyovoho khortynhu v systemi osvity Ukrainy : monografia* [The concept of combat horting development in the education system of Ukraine: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, Nats. federatsia boyovogo khortyngu Ukrainy. – K. : GS «NFBKHU», 2020. – 122 p.
86. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovoho khortynhu dlya pozashkilnykh navchalnykh zakladiv : monografia* [Curriculum on combat horting for out-of-school educational institutions: monograph]. Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Universytet DFS Ukrainy, [ta in.]. – K. : Palyvoda A. V., 2020. – 521 p.
87. Yeromenko, E. A. (2020). *Navchalna prohrama z boyovogo khortynhu dlya uchniv 1–11 klasiv zakladiv zagalnoi serednyoi osvity* [Combat horting curriculum for students of grades 1–11 of general secondary education institutions]: training manual. – Kyiv: Palyvoda A. V.. p. 280.
88. Yeromenko, E. (2020). *Naukove obhruntuvannia psykholoho-pedahohichnykh umov vykhovannia fizychnoi kultury ta osnov zdorovya studentiv u protsesi zanyat boyovym khortynhom* [Scientific substantiation of the psychological and pedagogical conditions of education of physical culture and fundamentals of students' health in the process of combat horting]. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (physical Culture and Sports)*, (3(123), 47-56. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09).
89. Yeromenko, E. A. (2020). *Osoblyvosti fizychnoi i psykholohichnoi pidgotovky ta formuvannia profesynykh yakostei kursantiv i pratsivnykiv pravoohoronnykh organiv zasobamy boyovoho khortynhu* [Features of physical and psychological training and formation of professional qualities of cadets and law enforcement officers by means of combat horting]. *Prottydiya Nezakonnomu peremischenniu tovariv v rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl : tezy dop. nauk.-prakt. seminaru (15 travnia 2020 roku)*. Irpin. Universytet DFS Ukrainy. P. 39–42.
90. Ostapenko, O. I, Zubaliy, M. D., Yeromenko, E. A., Tymchuk, M. V. (2017). *Boyovy khortyng yak zasib formuvannia v shkoliariv fizychnykh zdibnostei yak osnovy tverezogo sposobu zhyttia v maybutniy zhyttediyalnosti* [Combat horting as a means of forming physical abilities in schoolchildren as the basis of a sober lifestyle in future life]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 166–172). Kyiv: Palyvoda A. V.
91. Ostrianska, O. A., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovy khortyng u vprovadzhenni tvorchykh zdobutkiv peredovogo regionalnogo pedagogichnogo dosvidu formuvannia u starshykh doshkilnykiv sotsialno-komunikatyvnykh umin u teatralizovaniy diyalnosti z vykorystanniam khortyng-lialioik* [Combat horting in the implementation of creative achievements of advanced regional pedagogical experience in the formation of senior preschoolers' social and communicative skills in theatrical activities with the use of horting puppets]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 173–186). Kyiv: Palyvoda A. V.
92. Paranytsia, S. P., Yeromenko, E. A., Kolomojets, H. A., Yeromenko, V. E. (2018). *Boyovy khortyng – fundamentalnyi osередok voinskykh tradytsiy ukrainskoi zemli* [Combat horting is a fundamental center of military traditions of the Ukrainian land]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 9 (pp. 102–111). Kyiv: Palyvoda A. V.
93. Petrochko, Zh. V., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovy khortyng yak zasib vykhovannia patriotyzmu u shkoliariv i studentiv* [Combat horting as a means of educating patriotism in schoolchildren and students]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 8 (pp. 34–45). Kyiv: Palyvoda A. V.
94. Petrochko, Zh. V. & Yeromenko, E. A. (2016). *Khortynh – shkola syly i tchesti yunoho ukrainsia* [Horting is the school of power and honor of young Ukrainian]. Kyiv: Palyvoda A. V.

95. Prysiazhniuk, S. I., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng ta problema aktyvnogo vidpochynku sportsmeniv u rizni vikovi periody* [Combat horting and the problem of active recreation of athletes at different ages]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 206–218). Kyiv: Palyvoda A. V.

96. Sychov, S. O., Yeromenko, E. A. (2017). *Boyovyi khortyng ta osoblyvosti optymizatsii upravlinnia atletychnym trenuvanniam u protsesi sportyvnoi diyalnosti* [Combat horting and features of optimization of athletic training management in the process of sports activity]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 219–225). Kyiv: Palyvoda A. V.

97. Zubaliy, N. P., Zubaliy, M. D., Yeromenko, E. A., Yeromenko, V. E. (2017). *Psykhologichni ta sotsialni osnovy vykhovannia osobystosti u systemi boyovogo khortyngu* [Psychological and social bases of personality education in the system of combat horting]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*. Issue 8 (pp. 122–129). Kyiv: Palyvoda A. V.

98. Bila, V. R., Yeromenko, E. A., Gryshchuk, V. L., Bukhtiyarov, O. A. (2019). *Boyovyi khortyng u program navchannia i profesyno-prukladnoi pidgotovky kursantiv pravoohoronnykh spetsialnostei zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy* [Combat horting in the program of training and professional and applied training of cadets of law enforcement specialties of higher education institutions of Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriya i metodyka khortyngu*: Issue 11 (pp. 6–19). Kyiv: Palyvoda A. V.

99. Chmeliuk, V. V., Yeromenko, E. A., Bila, V. R., Bondarchuk, V. V., Bobik, S. P. (2020). *Boyovyi khortyng u systemi pidgotovky spivrobotnykiv pravoohoronnykh orhaniv do protydii nezakonnomu peremishchenniu tovariv u rayonakh zdiysnennia Operatsii obyednanykh syl* [Combat horting in the system of training law enforcement officers to combat the illegal movement of goods in the areas of the joint forces operation] / Shliakhy udoskonalennia profesynykh kompetentnosti fakhivtsiv v umovakh syohodennia : mater. mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. 28-29 travnia 2020 r. / Min-vo osvity i nauky Ukrainy, Derzh. nauk. ustanova «Instytut modernizatsii zmistu osvity», [ta in.]. – Kyiv. – P. 513–527.

ВПРОВАДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БОЙОВИЙ ХОРТИНГ» У СИСТЕМУ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Єрмоєнко Е. А.,
Біла В. Р.,
Гришук В. Л.,
Бухтіяров О. А.,
Тішин А. В.

*Факультет підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників податкової міліції Університету ДФС України*

Актуальність наукового дослідження. Одним з основних узагальнюючих показників, що характеризують рівень і зміни в стані здоров'я студентів і курсантів закладів вищої освіти, є фізичний розвиток [1–11; 17–29]. Перевірка і оцінка засвоєння студентами і курсантами навчальної програми з фізичного виховання за методиками вивчення і вдосконалення елементів бойового хортингу здійснюється за такими розділами, як теоретична, методична та практична підготовки. Критеріями ефективності функціонування системи фізичного виховання можуть служити чинники підвищення рівня здоров'я і фізичної підготовленості, рухової активності студентів і курсантів, їх зацікавленості, бажання і мотивації до активних і систематичних занять у спортивній секції бойового хортингу.

Виклад основного матеріалу. Сучасні умови ринкової економіки, високий рівень конкуренції на ринку праці висувають виключно високі вимоги до якості підготовки випускників закладів вищої освіти спортивного спрямування. Сьогодні конкурентоспроможність визначається не тільки тим, як сформувалися у молодого фахівця професійні знання, вміння і навички, а й рівнем здоров'я, працездатності і надійності. У відборі на професії тренера-викладача, інструктора, крім тестів, що визначають професійну компетентність, необхідно проходити психологічні тести і обов'язковим є медичний огляд. Роботодавець, відбираючи молодого фахівця, зацікавлений розвивати його в професійному напрямі, але при цьому він хоче мати гарантію його працездатності, в основі якої, в першу чергу, лежить здоров'я [12].

НАШІ АВТОРИ

- Антоненко Сергій Анатолійович** кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, майстер спорту України
- Бабурнич Сергій Антонович** віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, президент Дніпропетровської обласної федерації бойового хортингу, майстер спорту України з хортингу
- Бадьора Сергій Миколайович** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України,
- Біла Вікторія Русланівна** кандидат юридичних наук, доцент, заступник начальника з навчально-методичної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції
- Брухно Юрій Сергійович** старший інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, лейтенант податкової міліції, майстер спорту України з хортингу
- Бобік Семен Петрович** заступник начальника з виховної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
- Боднарчук Олег Григорович** доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри господарського права та процесу Навчально-наукового інституту права Університету державної фіскальної служби України
- Бондарчук Віталій Вікторович** заступник начальника факультету з організаційної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, полковник податкової міліції
- Боровець Наталія Олександрівна** Інспектор відділу виховної роботи Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
- Буток Олена Володимирівна** старший викладач кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України
- Бухтіяров Олексій Анатолійович** кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України, учасник бойових дій

Вехтєв Валерій Валерійович	президент Кіровоградської обласної федерації бойового хортингу, майстер спорту України з хортингу, учасник бойових дій
Ганчева Владислава Ігорівна	співробітник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту позашкільної освіти та виховної роботи ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України
Гарбовський Леонід Антонович	доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, кандидат юридичних наук, доцент
Гречаний Олександр Миколайович	учитель-методист фізичної культури Київської інженерної гімназії, перший віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, майстер спорту України з хортингу
Грищук Віктор Леонідович	кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, підполковник податкової міліції, майстер спорту України з хортингу, учасник бойових дій
Дервянко Вікторія Василівна	завідуючий сектором наукового та навчально-методичного забезпечення змісту суспільної, громадської та технологічної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України, майстер спорту України з хортингу
Деркач Оксана Вікторівна	провідний фахівець кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України
Єрмоєнко Вероніка Едуардівна	майстер спорту України з хортингу, студентка Національного медичного університету імені О. О. Богомольця та військової кафедри Всеукраїнської військової медичної академії, студентка Навчально-наукового інституту спеціальної фізичної і бойової підготовки та реабілітації Університету державної фіскальної служби України, член національної збірної команди України з хортингу, чемпіонка України з хортингу.
Єрмоєнко Едуард Анатолійович	кандидат педагогічних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, член кафедри ЮНЕСКО «Превентивна освіта і соціальна політика», Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України, президент Всесвітньої федерації бойового хортингу, учасник бойових дій
Зверєв Антон Віталійович	інспектор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, майстер спорту України, капітан податкової міліції

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, російською та англійською мовами)

*Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції*

14-15 липня 2020 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Частина 2

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 29.08.2020 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 91,56

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0238
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ